

Analyse udarbejdet for DJØF

Regional udvikling i beskæftigelsen

af Forskningschef **Mikkel Baadsgaard** og
stud.polit **Mikkel Høst Gandil**

12. juni 2013

Kontakt

Forskningschef
Mikkel Baadsgaard
Tlf. 33 55 77 27
Mobil 25 48 72 25
mb@ae.dk

Chefkonsulent i DJØF
Kirstine Nærvig Petersen
Tlf. 33 95 01 94
Mobil 26 70 37 57
knp@djoef.dk

Regional udvikling i beskæftigelsen

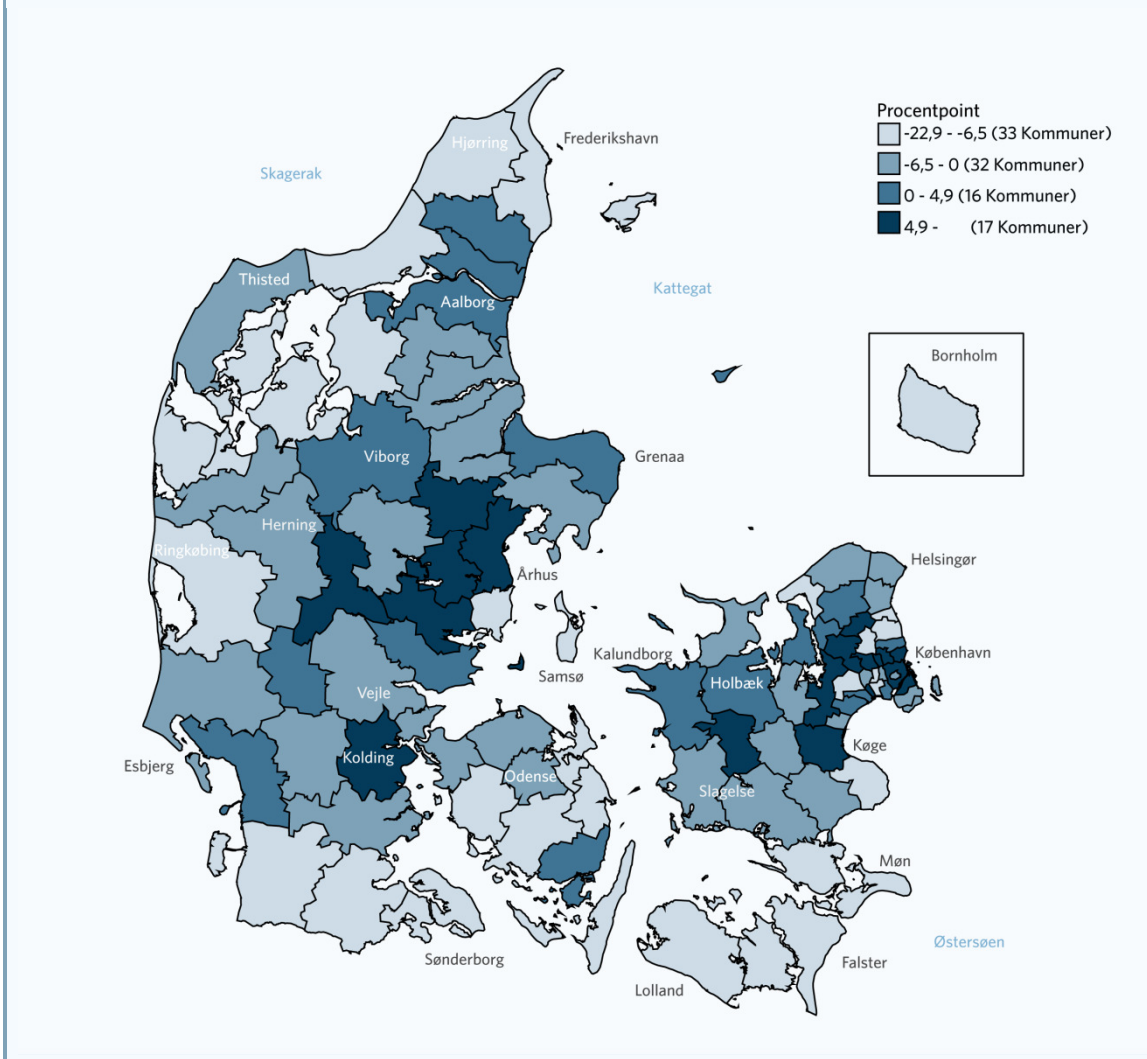
I denne analyse er der fokus på den regionale udvikling i beskæftigelsen i løbet af de seneste 10-20 år. Den primære statistiske kilde der er benyttet er den Registerbaserede Arbejdsstyrke Statistik (RAS) fra Danmarks Statistik. Ifølge denne statistik er beskæftigelsen faldet med 3,9 pct. i perioden fra 2001 til 2011 (november). Det skal imidlertid bemærkes, at der er et databrud i denne statistik fra 2007 til 2008 (november) i forbindelse med overgangen til anvendelse af oplysninger fra Elnedkomstregisteret. Dette databrud er medvirkende til, at beskæftigelsesudviklingen i RAS-statistikken er betydeligt mere negativ end fx Nationalregnskabet. Baggrunden for at RAS alligevel er anvendt er imidlertid, at det med denne statistik er muligt at belyse den regionale/kommunale fordeling af arbejdspladserne i Danmark – det er ikke muligt med Nationalregnskabet. Netop på grund af dette databrud er der i notatet ikke fokuseret på den antalmæssige udvikling i antallet af arbejdspladser, men mere på den relative geografiske/regionale fordeling.

Som nævnt peger RAS-statistikken på et fald i beskæftigelsen på 3,9 pct. i perioden fra 2001 til 2011. Tabet af arbejdspladser er imidlertid ikke sket ligeligt i de forskellige dele af landet. Denne variation er illustreret i figur 1, der viser den procentvise ændring i antal arbejdspladser i kommunen målt i forhold til landsgennemsnittet. En positiv ændringsprocent (de mørke områder) angiver således, at ændringen i antal arbejdspladser har været mere gunstig end for landet som helhed, mens en negativ ændringsprocent (de lyse områder) angiver at der i kommunen (procentvist) er tabt flere arbejdspladser end for landet som helhed i perioden.

Målt i forhold til udvikling for landet som helhed, har der været en mere gunstig beskæftigelsesudvikling i en række kommuner i Hovedstadsområdet samt i de fleste kommuner i Østjylland – bl.a. i området omkring Århus. Omvendt viser figuren at kommunerne langs den jyske vestkyst (bortset fra Esbjerg) har oplevet en relativ tilbagegang. Derudover har mange kommuner i den sydlige del af Danmark klaret sig relativt dårligt målt på udviklingen i antal arbejdspladser. Det gælder både i Sønderjylland, på Fyn, Lolland-Falster og den sydlige del af Sjælland.

¹ Det bemærkes at RAS-statistikken kun indeholder oplysninger om personer med bopæl i Danmark pr. 1. januar. Det betyder fx at personer med bopæl i udlandet med arbejde i Danmark ikke indgår.

Figur 1 Udviklingen i antal arbejdspladser ift. landsgennemsnittet, 2001-2011

Anm. Figuren viser forskellen mellem ændringen i antallet af arbejdspladser i kommunen og landsgennemsnittet. Landsgennemsnittet er - 3.9. Nogle kommuner figurerer således med et positivt tal, på trods af at de har set et fald i beskæftigelsen, blot et mindre fald end landsgennemsnittet.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Af figur 1 tegner der sig et klart billede af en koncentration af arbejdspladser i store dele af Hovedstadsområdet og Østjylland centreret omkring Århus og Trekantsområdet. På baggrund af udviklingen i antallet af arbejdspladser fra 2001 til 2011 er der i det følgende konstrueret to såkaldte "vækstområder". Disse vækstområder er geografisk sammenhængende områder, hvor langt hovedparten af kommunerne har haft en mere gunstig beskæftigelsesudvikling end for landet som helhed. Den konkrete afgrænsning af disse vækstområder fremgår af figur 2. I bilag 1 er en oversigt over de konkrete kommuner der indgår i de to områder. De to såkaldte "vækstområder" er ud over en høj koncentration af arbejdspladser også er kendetegnet ved, at have en høj befolkningstæthed. Se bilag 2 der indeholder oplysninger om bl.a. befolkningstal og areal for de enkelte områder.

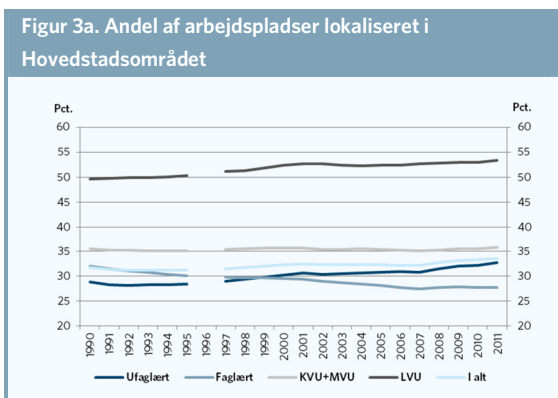
Umiddelbart lyder ovennævnte stigning på 3,9 pct. point ikke af meget, men denne stigning indebærer faktisk, at der i 2011 er 105.000 flere arbejdspladser i de to vækstcentre (Hovedstadsområdet og Østjylland) end tilfældet ville have været, hvis arbejdspladserne i 2011 var fordelt geografisk på samme måde som i 1991. I tabel 2 ses hvordan antallet af arbejdspladser fordelt på landsdele i 2011 ville være hvis fordelingen af arbejdspladser havde været som i hhv. 2011, 2001 og 1991. Tabellen viser, at det relative tab af arbejdspladser i Jylland uden for Østjylland isoleret set har medført et tab af næsten 50.000 arbejdspladser siden 1991.

	Effekt af geografiske forskydninger				
	2011	2001	1991	2001-2011	1991-2011
	1.000 personer			1.000 personer	
Hovedstadsområdet	896	864	834	32	62
Østjylland	519	492	476	27	43
Øvrige Sjælland	341	357	375	-16	-34
Øvrige Jylland	704	736	754	-32	-49
Fyn	206	217	224	-11	-18
Udlandet/uoplyst	7	7	11	0	-4
Hovedstaden og Østjylland	1415	1357	1310	59	105
I alt	2674	2674	2674	0	0

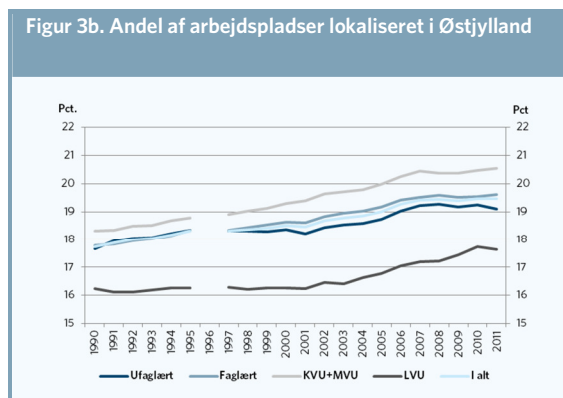
Anm.: Der er redegjort nærmere for den geografiske inddeling i bilag. Det bemærkes at landsdelene adskiller sig fra de "officielle" afgrænsninger fra Danmarks Statistik. Effekten af de geografiske forskydninger er beregnet ved at sammenholde den faktiske geografiske fordeling af arbejdspladserne i 2011, med den fordeling der ville have været hvis de enkelte landsdeles "markedsandele" var som i 1991/2001.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

En opdeling på uddannelse viser, at akademikere i stadigt stigende grad er beskæftiget i et af de to vækstområder. I 2011 beskæftiger de to vækstområder fx 71 pct. af landets beskæftigede akademikere, mens den tilsvarende andel i 1991 var under 66 pct., jf. figur 3a og 3b.

Anm.: Det mangler data fra 1996.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre.

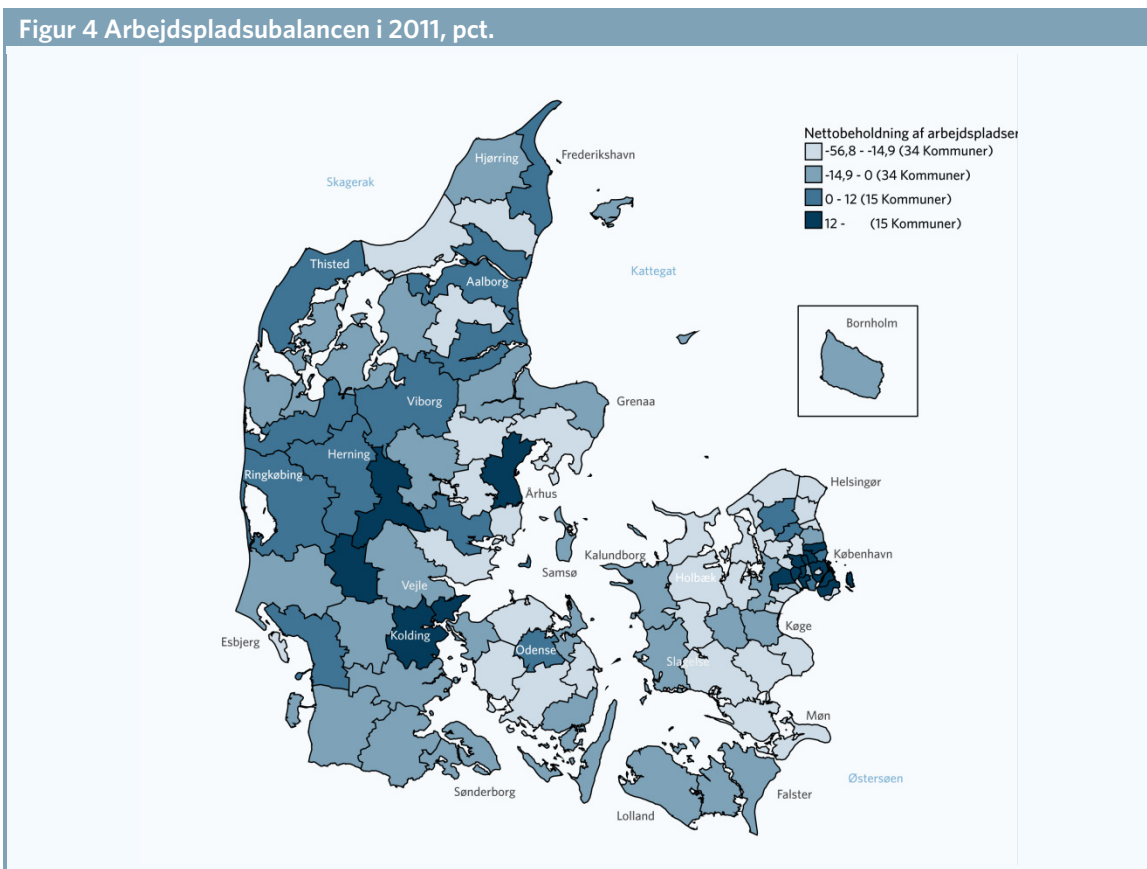
Anm.: Det mangler data fra 1996.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik registre..

Kommunalt over- og underskud af arbejdspladser

Ser man på hvor mange arbejdspladser, der er i de enkelte kommuner i forhold til antallet af beskæftigede med bopæl i de enkelte kommuner viser det sig, at der er meget stor variation mellem kommuner. Der er således kommuner med et stort "underskud" af arbejdspladser og der er andre kommuner med et stort "overskud" af arbejdspladser – målt i forhold til hvor mange der er i beskæftigelse med bopæl i kommunen.

I det følgende illustreres disse geografiske ubalancer ved at se forskellen mellem antal arbejdspladser og antal beskæftigede med bopæl i kommunen målt i procent at det samlede antal beskæftigede med bopæl i kommunen. En kommune med 10.000 beskæftigede borgere og 12.000 arbejdspladser vil således have et "overskud" af arbejdspladser på 20 pct. Denne arbejdspladsbalance er således udtryk for nettopendlingen ind i kommunen målt i forhold til antal beskæftigede borgere i kommunen.

I figur 4 er denne (relative) arbejdspladsbalance vist for de enkelte kommuner – og de to mørke farvenuancer viser de kommuner med "overskud" af arbejdspladser, mens de to lyse farvenuancer viser kommuner med "underskud" af arbejdspladser. Samlet set er det 30 kommuner der har "overskud" af arbejdspladser, og de kommuner med særligt stort "overskud" er fortrinsvis beliggende i Hovedstadsområdet. Derudover er der bl.a. "overskud" af arbejdspladser i store dele af Midt- og Vestjylland samt i Odense, Ålborg Århus og Esbjerg kommune. Samtidig er der et tydeligt mønster i placeringen af de kommuner med særligt stort "underskud" (det mest lyse områder) idet de lang overvejende er beliggende omkring de større byer og Hovedstadsområdet.

Anm.: Arbejdsbalancen angiver om der er "overskud" eller "underskud" af arbejdspladser i kommunen i forhold til antallet af beskæftigede med bopæl i kommunen.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Som det fremgår af tabel 3 er der i Hovedstadsområdet 85.000 flere arbejdspladser end der er beskæftigede med bopæl i kommune. Dette nettoindpendlingsbehov i hovedstadsområdet modsvares af et stort "underskud" af arbejdspladser i det øvrige Sjælland. Tilsvarende ses Fyn og det øvrige Jylland at have "underskud" af arbejdspladser mens Østjylland har et "overskud" af arbejdspladser.

Tabel 3. Arbejdspladsubalancen fordelt på landsdele

	Beskæftigede der bor i landsdelen	Arbejder i landsdelen	Forskel i antal personer	Forskel i procent
Hovedstadsområdet	811.100	896.319	85.219	10,5
Østjylland	508.854	519.052	10.198	2,0
Øvrige Sjælland	415.687	341.001	-74.686	-18,0
Øvrige Jylland	719.658	704.330	-15.328	-2,1
Fyn	218.253	205.976	-12.277	-5,6
I alt	2.673.552	2.666.678	-6.874	-0,3

Anm: Opgørelsen tæller alene beskæftigede. Forskellen på 6974 personer i totalen skyldes primært pendling over landegrænser.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

På tilsvarende vis er arbejdspladsubalancerne for akademikerarbejdspladser opgjort i tabel 4. Her ses det "implicitte" pendlingsmønster endnu tydeligere idet Sjællands underskud af arbejdspladser næsten præcist afspejler overskuddet i Hovedstadsområdet.

Tabel 4. Nettobeholdning af arbejdspladser for akademikere fordelt på landsdele

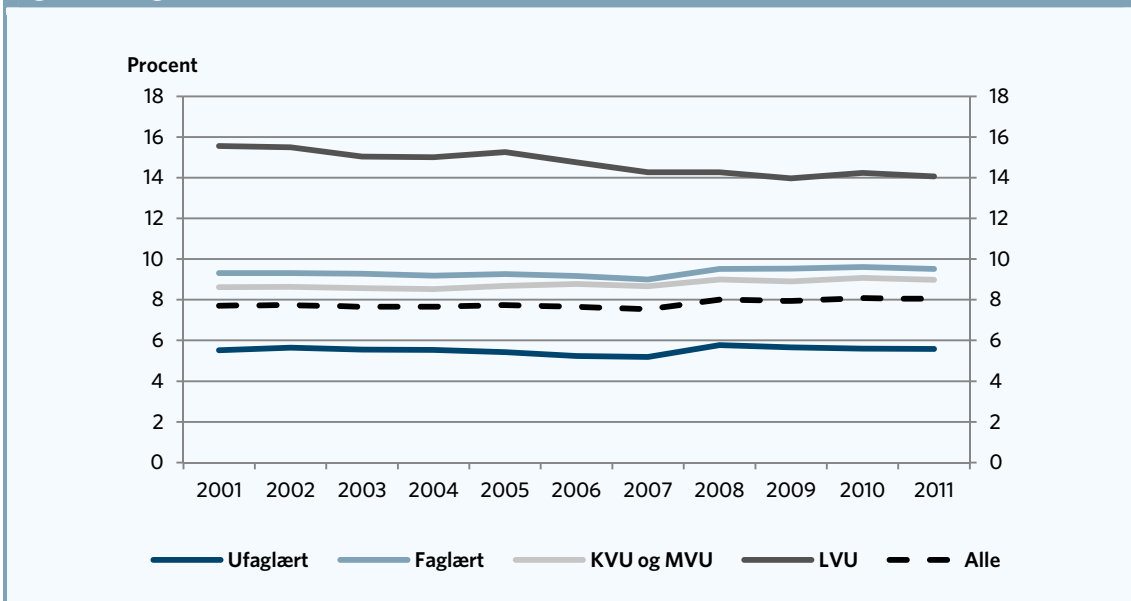
	Bor i landsdelen	Arbejder i landsdelen	Forskel i antal personer	Forskel i procent
Hovedstadsområdet	125.736	135.331	9.595	7,6
Østjylland	46.654	44.664	-1.990	-4,3
Øvrige Sjælland	31.448	22.338	-9.110	-29,0
Øvrige Jylland	35.152	37.447	2.295	6,5
Fyn	14.654	13.493	-1.161	-7,9
I alt	253.644	253.273	-371	-0,1

Anm: Opgørelsen tæller alene beskæftigede akademikere. Således tages der ikke højde for kravene til kvalifikationer i det enkelte job. Den lille forskel på 371 personer i totalen skyldes primært pendling over landegrænser.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Der ses dog her et anderledes mønster for akademikere i Østjylland, hvor der er et underskud. Dette kan skyldes at akademikere pendler længere end andre erhvervsgrupper, og at akademikere i Østjylland har mulighed for at arbejde i de andre større byområder i Jylland/Fyn.

For at få en indikation af om denne geografiske ubalance er blevet større eller mindre i løbet af de seneste 10 år, er for hvert år beregnet en udjævningsprocent som angiver hvor stor en andel af landets arbejdspladser der hypotetisk skulle "flyttes" hvis der skulle være balancen mellem det lokale arbejdsudbud/ beskæftigelse og antal arbejdspladser i kommuner. I 2011 er denne udjævningsprocent på 8 pct., og som det fremgår, har den ligget forholdsvis stabilt i perioden, jf. figur 5. For akademikere har der dog været en tendens til svagt faldende udjævningsprocent. Samtidig viser figuren at udjævningsprocenten er højest for akademikere og lavest for ufaglærte. Det er således 14,1 pct. af akademikerarbejdspladserne der hypotetisk skal flyttes for at skabe balance, mens det kun er 5,6 pct. af de ufaglærte arbejdspladser der hypotetisk skal flyttes.

Figur 5. Udjævningsprocent for at skabe geografisk balance mellem antal arbejdspladser og beskæftigelse

Boks 1 Beregning af udjævningsprocent

Udjævningsprocenten måler hvor stor andel af arbejdspladserne i Danmark der hypotetisk skulle flyttes, såfremt der i alle kommuner skulle være balance mellem antal arbejdspladser i kommunen og antal beskæftigede med bopæl i kommunen. Udjævningsprocenten i denne analyse er for hvert år udregnet som følger:

$$Udjævningsprocent = \frac{\sum_{i=1}^{98} |Arbejdsplads\ subalance_i|}{Beskæftigede\ i\ alt} \times 100$$

Bilag 1 - Liste over kommuneinddeling i landsdel.

Tabel B1. Liste over landsdele			
Hovedstadsområdet	Øvrige Sjælland	Østjylland	Øvrige Jylland
København	Fredensborg	Fredericia	Haderslev
Frederiksberg	Helsingør	Horsens	Billund
Ballerup	Hørsholm	Kolding	Sønderborg
Brøndby	Rudersdal	Vejle	Tønder
Dragør	Halsnæs	Favrskov	Esbjerg
Gentofte	Gribskov	Odder	Fanø
Gladsaxe	Odsherred	Silkeborg	Varde
Glostrup	Holbæk	Skanderborg	Vejen
Herlev	Faxe	Århus	Aabenraa
Albertslund	Kalundborg	Ikast-Brande	Herning
Hvidovre	Ringsted	Hedensted	Holstebro
Høje-Taastrup	Slagelse	Viborg	Lemvig
Lyngby-Taarbæk	Stevns		Struer
Rødovre	Sorø	Fyn	Syddjurs
Ishøj	Lejre	Middelfart	Norddjurs
Tårnby	Lolland	Assens	Randers
Vallensbæk	Næstved	Faaborg-Midtfyn	Samsø
Furesø	Guldborgsund	Kerteminde	Ringkøbing-Skjern
Allerød	Vordingborg	Nyborg	Morsø
Hillerød	Bornholm	Odense	Skive
Egedal	Christiansø	Svendborg	Thisted
Frederikssund		Nordfyns	Brønderslev
Greve		Langeland	Frederikshavn
Køge		Ærø	Vesthimmerlands
Roskilde			Læsø
Solrød			Rebild
			Mariagerfjord
			Jammerbugt
			Aalborg
			Hjørring

Bilag 2 - Deskriptiv statistik på landsdele

	Areal		Befolkning	
	Km ²	Andel i pct.	Befolkning	Andel i pct.
Hovedstaden	1.792,7	4,2	1.629.742	29,2
Østjylland	7.511,8	17,5	1.041.378	18,7
Øvrige Sjælland	7.983,1	18,6	902.203	16,2
Øvrige Jylland	22.149,8	51,6	1.520.645	27,3
Fyn	3.478,7	8,1	485.236	8,7
I alt	42.916,1	100	5.579.204	100

Anm: Befolkningen er opgjort i 4. kvartal 2011 for at sikre sammenlignelighed bed beskæftigelsestal anvendt i analysen. Areal er opgjort primo 2013.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.